

Νοσηλευτικές Επαγγελματικές Αξίες

Καλλιρρόη Κουτρομπέλη

Nursing Professional Values

Νοσηλεύτρια ΠΕ, MSc, PhD,
Γενικό Νοσοκομείο Πειραιώς «Τζάνειο»,
Πειραιάς

Εισαγωγή

Οι αξίες επηρεάζουν δραστικά τη ζωή των ανθρώπων. Πρόκειται για σταθερές πεποιθήσεις του ατόμου που ορίζουν το σημαντικό, το καλό και το κακό και υποκινούν αντίστοιχες συμπεριφορές.¹ Στο χώρο εργασίας υποδεικνύουν επιθυμητές καταστάσεις και συμπεριφορές και ουσιαστικά εκφράζουν τι είναι σημαντικό για τους επαγγελματίες, όταν αυτοί κάνουν τις επιλογές τους.²

Οι επαγγελματικές νοσηλευτικές αξίες λειτουργούν ως πρότυπα συμπεριφοράς και δράσης για τους νοσηλευτές και αποτελούν βασικά στοιχεία της επαγγελματικής τους ταυτότητας.³ Όπως υποστηρίζουν οι Weis και Schank, η απόκτηση και η εσωτερίκευση των αξιών του επαγγέλματος είναι κεντρικές στην ανάπτυξη του επαγγελματία και παρέχουν μια κοινή βάση από την οποία πηγάζουν οι προσδοκίες, τα πρότυπα της πρακτικής και τα κριτήρια αξιολόγησης που είναι χαρακτηριστικά για το συγκεκριμένο επάγγελμα.⁴

Το εργασιακό περιβάλλον

Στο πλαίσιο της βαθιάς οικονομικής κρίσης που βιώνει η χώρα μας, το υγειονομικό σύστημα υφίσταται σημαντικές αλλαγές που επηρεάζουν τόσο τους χρήστες, όσο και τους επαγγελματίες υγείας. Η αύξηση της ανεργίας, η εργασιακή ανασφάλεια και η μείωση των εισοδημάτων έχει οδηγήσει σε αύξηση των αναγκών υγείας με επιβάρυνση, ιδίως του δημόσιου συστήματος φροντίδας. Συνάμα, η μείωση της χρηματοδότησης για υγειονομική περίθαλψη και η προσπάθεια για περιστολή των δαπανών απειλούν τη βιωσιμότητα του συστήματος παροχής υπηρεσιών υγείας που καλείται, με τους λιγότερους δυνατούς πόρους, να είναι αποδοτικότερο και πιο αποτελεσματικό.⁵

Οι τελευταίες προσπάθειες για μεταρρυθμίσεις φαίνεται να μετακυλίνουν το κόστος των υπηρεσιών υγείας στους ασφαλισμένους, ενώ, παράλληλα, η διαβίωση και η εργασία των νοσηλευτών στις δημόσιες μονάδες υγείας έχει καταστεί ιδιαίτερα δυσχερής. Πιο συγκεκριμένα, η επικέντρωση στη μείωση του κόστους, οι ελλείψεις υλικών, η μείωση των αποδοχών, αλλά και τα διαχρονικά προβλήματα της ανεπαρκούς στελέχωσης, του υπερβολικού φόρτου εργασίας και της επιβάρυνσης με αλλότρια καθήκοντα, της χαμηλής κοινωνικής αναγνώρισης, της έλλειψης προτύπων πρακτικής και της άσκησης νοσηλευτικής διοίκησης χωρίς στόχους, πολιτικές και αξιοκρατία προκαλούν κόπωση και ματαίωση στους νοσηλευτές που δυσκολεύονται, τελικά, να διαχειριστούν την καθημερινότητα σε ένα σύστημα υγείας που προσπαθεί να αλλάξει, χάνοντας πολλές φορές τη σημαντικότητα των πραγμάτων. Όπως υποστηρίζει η Crigger, οι αλλαγές στο

Υπεύθυνη αλληλογραφίας:

Κ. Κουτρομπέλη
Βύρωνος 33
151 22 Μαρούσι
Τηλ.: 6978 258 098
e-mail: rkoutroumpeli@gmail.com

σύστημα υγείας μπορεί να περιορίσουν το νοσηλευτικό έργο, καθώς το σύστημα είναι αυτό που τελικά ορίζει τη νοσηλευτική πρακτική και όχι το επάγγελμα.⁶

Η σημασία των νοσηλευτικών αξιών

Μέσα στο θολό και συνεχώς μεταβαλλόμενο επαγγελματικό σκηνικό, οι νοσηλευτικές αξίες αποτελούν σημείο σταθερότητας και ασφάλειας τόσο για τους νοσηλευτές, όσο και για τους ασθενείς. Η Νοσηλευτική, όπως υποστήριξε η Florence Nightingale, δεν είναι μόνο επιστημονικές γνώσεις ή τεχνικές δεξιότητες, αλλά διαθέτει μια συμπαγή βάση από ανθρωπιστικές αξίες που χαρακτηρίζουν το επάγγελμα. Ο αλτρουισμός, η φροντίδα, ο σεβασμός στην ανθρώπινη αξία και στην ανθρώπινη ζωή, η ακεραιότητα, η κοινωνική δικαιοσύνη είναι κεντρικές αξίες του νοσηλευτικού επαγγέλματος διεθνώς και αποτελούν τον πυρήνα της επαγγελματικής ταυτότητας. Βασιζόμενοι στις αξίες του επαγγέλματος, οι νοσηλευτές μπορούν να κάνουν τη διαφορά και να έχουν σημαντικό ρόλο μέσω των τοποθετήσεων και των αποφάσεών τους, ακόμη και μέσα στη δίνη των εξελίξεων στο σύστημα παροχής υπηρεσιών υγείας.⁷

Άλλωστε, τόσο οι κοινωνικές αλλαγές ως συνέπεια της κρίσης, όσο και η πληθώρα των μεταρρυθμίσεων στο χώρο της υγείας γεννούν ηθικά διλήμματα και συγκρούσεις καθημερινά, τα οποία είναι δύσκολο να διαχειριστούν αποτελεσματικά οι νοσηλευτές, αν δεν έχουν καλλιεργήσει και αποσαφηνίσει τις επαγγελματικές τους αξίες.

Αν και οι αξίες είναι γενικές έννοιες, έχουν τεράστια σημασία στην άσκηση της Νοσηλευτικής. Ειδικότερα, για την παροχή ποιοτικής νοσηλευτικής φροντίδας απαιτείται η σύνδεση των νοσηλευτικών αξιών με την καθημερινή πρακτική.⁸ Η σύνδεση αυτή αφορά όχι μόνο στην εφαρμογή των νοσηλευτικών αξιών κατά την παροχή νοσηλευτικής φροντίδας, αλλά και την ενσωμάτωση των εν λόγω αξιών στη φιλοσοφία, τους στόχους, τα πρότυπα πρακτικής και

τις πολιτικές των νοσηλευτικών διευθύνσεων. Η συγκεκριμένη ενσωμάτωση είναι σημαντική στην ανάπτυξη των αξιών των νοσηλευτών και συνάμα στη διασφάλιση ενός ικανοποιητικού επιπέδου υπηρεσιών υγείας.

Ωστόσο, όπως υποστηρίζουν οι Irving and Snider, οι αξίες που σχετίζονται με τη νοσηλευτική πρακτική έχουν αρχίσει να λογίζονται ως κάτι το θεωρητικό χωρίς όμως αναγκαιότητα εφαρμογής, γεγονός που επιτείνεται από τις συνθήκες εργασίας.⁹ Οι κίνδυνοι από αυτή τη στάση είναι σημαντικοί και συνεπάγονται την απώλεια του ανθρωπιστικού χαρακτήρα του επαγγέλματος και τη μετατροπή του σε τεχνική εφαρμογή, τον αποπροσανατολισμό των επαγγελματιών σε στόχους που τίθενται εκτός του επαγγέλματος, αλλά και τη σημαντική μείωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Άλλωστε, ας μη λησμονείται ότι προτεραιότητά μας είναι ο άνθρωπος και απώτερος στόχος η φροντίδα, με ποιότητα και αξιοπρέπεια.

Βιβλιογραφία

1. Rokeach M. *The nature of human values*. New York: Free Press, 1973.
2. Elizur D. Facets of work values: A structural analysis of work outcomes. *J Appl Psychol* 1984, 69:379–389.
3. Weiss D, Schank MJ. Toward building an international consensus in professional values. *Nurse Educ Today*, 1997, 17:366–369.
4. Weiss D, Schank MJ. Professional values: Key to professional development. *J Prof Nurs* 2002, 18:271–275.
5. Κυριόπουλος Γ, Τσιάντου Β. Η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της στην υγεία και την ιατρική περίθαλψη. *Αρχ Ελλ Ιατρ* 2010, 27:834–840.
6. Crigger NJ. The trouble with caring: A review of eight arguments against an ethic of care. *J Prof Nurs* 1997, 13:217–221.
7. Weis D. Challenging our values: Directing health care reform. *Nursing Policy Forum*, 1995, 1:22–26.
8. Hoffart N, Woods CQ. Elements of a nursing professional practice model. *J Prof Nurs* 1996, 12:354–364.
9. Irving JA, Snider J. Preserving professional values. *J Prof Nurs* 2002, 18:5.